

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ขณะนี้ทุกประเทศต่างก็มุ่งพัฒนาบ้านเมืองของตนให้มีความเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ แม้แต่ประเทศที่มีความเจริญแล้วก็ได้หยุดยั้งการพัฒนาประเทศของตน ยังคงกีดกันวิชาการต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายก็พยายามเร่งรัดในการพัฒนาประเทศของตน เพื่อให้ประชาชนภายในประเทศมีความอยู่ดีกินดี และมีมาตรฐานในการครองชีพที่มั่นคง แต่เมื่อพิจารณาด้วยความรอบคอบแล้วคงเห็นพ้องต้องกันว่าประเทศชาติจะเจริญมากน้อยแค่ไหนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนภายในชาตินั้นเป็นสำคัญ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันที่โปรดเกล้าฯ ในงานพระราชพิธีพระราชทานปริญญาการศึกษาบัณฑิต ประจำปี 2510 ตอนหนึ่งว่า "ความเจริญหรือความเสื่อมของชาติย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมือง"¹ การศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการเสริมสร้างประชาชนภายในชาติให้เป็นผู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะว่าการศึกษามีสามารถพัฒนาบุคคลได้ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันที่พระราชทานแก่ครู นักเรียน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ตอนหนึ่งว่า

---

¹สำนักราชเลขาธิการ, ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, 2514), หน้า 41.

"การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ"¹

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการศึกษามีความสำคัญต่อพัฒนาการของบุคคลและสังคมตามที่ประเทศชาติต้องการ ซึ่งตรงกับความเห็นของ บุญชนะ อัครถาวร ที่กล่าวว่า การศึกษาให้ประโยชน์แก่บุคคลดังนี้

ก. ให้ความรู้พื้นฐานแก่บุคคล และฝึกให้มีความสามารถในอันที่จะรับการฝึกหัดอาชีพในระดับของคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำให้รู้หนังสือ อ่านออก เขียนได้ และมีพื้นฐานความรู้พอที่จะไปฝึกฝนอาชีพตามความถนัดและความสามารถของตน

ข. ฝึกอบรมให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม

ค. ฝึกอบรมในค่านิยมศีลธรรมจรรยา คือ อบรมให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ ต่อสังคม รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข²

¹พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, "พระบรมราโชวาท, " มีตรรก 19(สิงหาคม, 2520) : 1

²บุญชนะ อัครถาวร, "บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาเศรษฐกิจ, " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 3(ตุลาคม 2514) : 4.

ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศไทย เป็นความปรารถนาสูงสุดของประเทศ ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาของชาติ ดังนั้น รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างก็ให้ความสำคัญของการศึกษาของชาติ โดยมีการวางแผนการศึกษาของชาติ และกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ดังเช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กล่าวว่า "รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงรักษาโดยถือว่าการศึกษา มีความสำคัญในอันดับสูงยิ่งแห่งกิจการของรัฐ"¹

แต่การศึกษาจะอำนวยประโยชน์ให้แก่บุคคลและสังคมมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางการศึกษาหลายอย่าง และองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การศึกษายังเกิดประโยชน์แก่พลเมืองภายในชาตินั้นคือ "ครู" ครูเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ และกำหนดให้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียนเสมอมา ดังเช่น สิบปนนท์ เกตุทัต กล่าวว่า "ครูเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนของเด็ก เป็นผู้มีหน้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรวมขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรักอิสรภาพในการแสวงหาความจริง เพื่อชีวิตและสังคมที่ดีกว่าปัจจุบัน"² ครูเป็นบุคคลสำคัญในการกำกับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าในสังคม การศึกษามีคุณภาพดีและบังเกิดผลตามแนวทางที่วางไว้ก็ต้องอาศัยครู เป็นกำลังสำคัญ³ ถึงพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระ

¹ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 2.

² สิบปนนท์ เกตุทัต, "การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม การเสริมสร้างสังคมมนุษย์ในแนวทางแห่งธรรมสังฆะ," ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.จรรุญฑ์คัน พุกกะมาน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีนคร, 2519), หน้า 31.

³ บุญถิ่น อัครถาวร, และ รัตนา คันบุญเกิด, การเตรียมครู. (พระนคร : 2513), หน้า 3.

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงมีพระราชดำรัสว่า "การศึกษาในปัจจุบันนี้และในอนาคตต้องครูเป็นที่ตั้ง ครูดีแล้วก็ให้การศึกษา-เล่าเรียนดี"¹

ในระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน การผลิตครูส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การควบคุมของสภาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครูมีวิทยาลัยครูในสังกัด จำนวน 36 แห่ง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กรมการฝึกหัดครูเป็นแหล่งผลิตครูที่ใหญ่กว่าหน่วยงานอื่น ๆ การฝึกหัดครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ดังที่ ละเมียด ลิมอักษร กล่าวไว้ว่า "การผลิตครูดีเป็นหัวใจสำคัญของการฝึกหัดครู และเป็นความก้าวหน้าทางการศึกษา"²

ปัจจุบันการศึกษาของไทยกำลังขยายตัวและพัฒนาอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม ยิ่งการศึกษาพัฒนาและขยายตัวมากเท่าไร การฝึกหัดครูก็ยิ่งมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นเท่านั้น กรมการฝึกหัดครูเองก็ได้ตระหนักในเรื่องนี้ จึงวางจุดมุ่งหมายที่จะผลิตครูไว้ในหลักสูตรการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 ว่าจะผลิตครูที่มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความรัก ความศรัทธา และมีวิญญานของความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป ให้เป็นผู้ไม่หาความรู้ดูเป็นนิจ รู้จักสร้างสรรค์และตระหนักในปัญหาของสังคม เข้าใจการปฏิบัติและมีทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับบ้านเมือง การปกครอง ท้องถิ่นงานการดำรงชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ทั้งยังมุ่งให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและ

¹ อารี สัตหะวี, "การฝึกหัดครู อดีต ปัจจุบัน อนาคต" ศูนย์ศึกษา 3(มกราคม-มีนาคม, 2516) : 29.

² ละเมียด ลิมอักษร, "การฝึกสอน," ศูนย์ศึกษา 5(มิถุนายน, 2501) : 12.

ทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่น และสอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอีกด้วย¹ อย่างไรก็ตามการพัฒนาการฝึกหัดครูให้สนองความต้องการครูและเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีสภาพที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้น จำเป็นจะต้องปรับปรุงสถาบันการฝึกหัดครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเสียก่อน เพราะเมื่อสถาบันการฝึกหัดครูได้รับการพัฒนาปรับปรุงแล้ว ย่อมทำให้การฝึกหัดครูมีคุณภาพยิ่งขึ้น เมื่อการฝึกหัดครูมีคุณภาพย่อมทำให้ผลผลิตมีคุณภาพด้วย ดังนั้นจึงเห็นว่าความสำเร็จของสถาบันการฝึกหัดครู สามารถวัดได้จากผลผลิตของสถาบันนั้น ๆ ซึ่งตรงกับข้อคิดเห็นของ อุบล เรียงสุวรรณ ที่ว่า "ผลสำเร็จของการฝึกหัดครูนั้น จะดูได้จากผลงานของนักเรียนฝึกหัดครูที่ออกมาทำการสอนในโรงเรียน"²

เกี่ยวกับคุณภาพของผลผลิตของสถาบันฝึกหัดครูนั้น เป็นที่ยอมรับทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคผลผลิตว่า ผลผลิตจากสถาบันฝึกหัดครูยังมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เกี่ยวกับเรื่องนี้ กรมการฝึกหัดครูได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้เป็นอย่างดี และได้วางแนวทางในการดำเนินงานไว้ ดังปรากฏในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ของกรมการฝึกหัดครูที่ว่า "กรมการฝึกหัดครูจะเร่งรัดพัฒนาการฝึกหัดครูให้สนองความต้องการครูเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีสภาพที่ดีขึ้นกว่า

¹กรมการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู สถาบันการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 (พระนคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2520), หน้า 2.

²อุบล เรียงสุวรรณ, "ข้อคิดเห็นบางประการในการฝึกหัดครู", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 1(กันยายน, 2515) : 6.

ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน"¹ การที่จะปรับปรุงผลผลิตของสถาบันฝึกหัดครูให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นจะต้องปรับปรุงบทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยครูให้มีคุณภาพด้วย เนื่องจากวิทยาลัยครูเป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงมีบทบาทและหน้าที่มากมายที่จะต้องรับใช้และสนองความต้องการของสังคมและชุมชนในค่านต่าง ๆ และเมื่อพิจารณาหน้าที่ของวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 มาตรา 5 ได้บัญญัติไว้ว่า "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถานศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาวิชาการและผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิถึฐานะของครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรมให้บริการทางวิชาการแก่สังคม"² จะเห็นว่าหน้าที่ของวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูได้สอดคล้องกับหน้าที่ของสถานอุดมศึกษาที่ วิจิตร ศรีสอาน ให้ความเห็นว่า "สถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปมีภาระกิจ 4 ประการคือ การสอนวิชาการและวิชาชีพเพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคม การวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ การบริการวิชาการแก่สังคม ถ่ายทอดวัฒนธรรมและปลูกฝังความเป็นพลเมือง"³ นอกจากนั้นยังตรงกับความคิดเห็นของ

¹ กรมการฝึกหัดครู, กองแผนงาน, แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ของกรมการฝึกหัดครู (ฉบับย่อ) (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู, 2520), หน้า 1. (อัคราเนา)

² พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518, ราชกิจจานุเบกษา 27 (กุมภาพันธ์, 2518), หน้า 24.

³ วิจิตร ศรีสอาน, หลักการอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พัฒนาพานิช, 2518), หน้า 11-14.

เจริญผล สุวรรณโชติ ซึ่งได้ให้ความเห็นไว้ว่า วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการฝึกหัดครูคือ

1. เพื่อเตรียมคนออกไปเป็นครูหรือนักการศึกษา
2. เพื่อการส่งเสริมวิถีสถาณะของครูหรือนักการศึกษา
3. เพื่ออบรมครูหรือนักการศึกษา
4. เพื่อบริการชุมชน
5. เพื่อการวิจัย¹

การที่วิทยาลัยครูจะดำเนินการต่าง ๆ ในบรรดาวัตถุประสงค์ทั้งหลายได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายทำงานควบคู่กันประสานร่วมมือกัน และต่างก็มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับกันว่า บุคลากรที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดที่จะช่วยวิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภพนั้นคือ ครู อาจารย์ ในวิทยาลัยครู ดังที่ วิจิตร ศรีสอน กล่าวไว้ว่า "ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้สถาบันอุดมศึกษามีมาตรฐาน การศึกษาสูงเพียงใดหรือไม่ นั่น ก็คือ "คณาจารย์" เพราะถ้าสถาบันใดมีบุคลากรที่ ขาดคุณภาพ ขาดโลกทัศน์กว้าง ขาดคุณธรรม ขาดความเสียสละ ขาดความเมตตา กรุณา สถาบันนั้นก็ขาดซึ่งความเจริญก้าวหน้า จะพบแต่ความเสื่อมหรือถ้าไม่เสื่อม ก็อยู่ในลักษณะทรงตัวและมีแนวโน้มที่จะทรุดลง"² เพราะเหตุว่า อาจารย์เป็นผู้รับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹เจริญผล สุวรรณโชติ, "การผลิตครูหรือการฝึกหัดครู," มิตรครู 30 (พฤศจิกายน, 2518) : 19.

²วิจิตร ศรีสอน, "การรับรองมาตรฐานและวิถีสถาณะสถาบันอุดมศึกษา," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 11(กุมภาพันธ์-มีนาคม, 2520) : 4.

นโยบายและแผนมาทำให้เกิดการปฏิบัติ ดังนั้นอาจารย์ในวิทยาลัยครูจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ เข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง แต่ในปัจจุบันมีอาจารย์ในวิทยาลัยครูเป็นจำนวนมากไม่ยอมยังสงสัยในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองว่ามีอะไรบ้าง จึงทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติงาน¹ ปัจจุบันได้มีการเคลื่อนไหวในวงการฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูหลายอย่างเพื่อที่จะให้อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูมีความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองและของสถาบันให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น เมื่อวันที่ 20-22 เมษายน 2520 กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง แนวโน้มของการฝึกหัดครูขึ้น และที่ประชุมสัมมนาครั้งนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานดังต่อไปนี้

1. การสอน
2. การนิเทศการสอน
3. การเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ
4. งานวิจัย
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร
6. การให้บริการชุมชนและสังคม
7. หน้าที่พิเศษอื่น ๆ²

¹กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาเรื่องแนวโน้มของการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2520), หน้า 29.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

เกี่ยวกับเรื่องบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูนี้ ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูยังปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองน้อยไปคั้ง เช่น พะนอม แก้วกำเน็ค ได้ให้ข้อสังเกตว่า "มีครูอาจารย์อีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่ได้เริ่มปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ แต่ใช้เวลาปฏิบัติงานส่วนใหญ่ อยู่เพียงในเรื่องของการสอน ตามตารางสอนที่วิทยาลัยครูกำหนด อันเป็นส่วนงานผลิตครูแต่ประการเดียว¹ ซึ่งความคิดเช่นนี้ ตรงกับความเห็นของ ภิญโญ สาคร ที่ว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูจะต้องคนคว่ำวิจัย เขียนตำรา และต้องทำอย่างกว้างขวาง และอาจารย์ในวิทยาลัยครูจะต้องถือว่าตนเองเป็น Knowledge Producer ขอนี้แตกต่างกับอาจารย์ในมัธยมและประถมซึ่งเป็น Knowledge Consumer²

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ที่มีต่อการพัฒนาสถาบันฝึกหัดครู เป็นอย่างถี่ และมีความคิดเห็นว่าการที่อาจารย์ในวิทยาลัยครูไม่ได้ปฏิบัติงานด้านอื่น นอกจากการสอนนั้น หากถือว่าอาจารย์ในวิทยาลัยครู ไม่มีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ก็หาไม่ หากแต่อาจารย์ในวิทยาลัยครูอาจมีปัญหาและอุปสรรคบางอย่าง ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานในด้านอื่นๆ ซึ่งนอกเหนือจากการสอน เป็นต้นว่า การขาดงบประมาณที่จะนำมาทำการวิจัย หรือการที่อาจารย์ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้ขาดแนวทางในการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะศึกษาว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ในภาคใต้ได้เข้าใจในบทบาท

¹ พะนอม แก้วกำเน็ค, "งานของวิทยาลัย," ครูปริทัศน์ 2(กันยายน, 2520) : 8

² ภิญโญ สาคร, "การบริหารงานฝึกหัดครูในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับใช้สังคม," ใน การประชุมทางวิชาการ เรื่องการฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์, 2518), หน้า 37 - 38.

และหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองมากน้อยเพียงใด และศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรค
ในครั้งนี้จะช่วยให้อาจารย์ในวิทยาลัยครูได้เข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของตน
ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกหัดครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาททางการสอน การนิเทศการสอน การเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ การค้นคว้าวิจัย การเป็นที่ปรึกษากิจการกรมเสริมหลักสูตร การให้บริการชุมชนและสังคม และหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคใต้
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ปรากฏในบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
2. การวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับภารกิจงานของผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทด้านการสอน การนิเทศการสอน การเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ การค้นคว้าวิจัย การเป็นที่ปรึกษากิจการกรมเสริมหลักสูตร การให้บริการแก่ชุมชนและสังคม และหน้าที่พิเศษอื่น ๆ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ถือว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบ ตามความคิดเห็นของตนโดยปราศจากอคติหรือผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น
2. ความแตกต่างในสถานภาพส่วนตัวของประชากรแต่ละกลุ่มไม่มีผลต่อความแตกต่างในความคิดเห็นของประชากรในกลุ่มนั้น ๆ
3. การสังกัดอยู่ในวิทยาลัยครูต่างกันไม่มีผลต่อความแตกต่างของความคิดเห็นของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร หมายถึง อาจารย์ในวิทยาลัยครูที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งบริหารระดับต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ อธิการ รองอธิการ หัวหน้าสำนักงานอธิการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าภาควิชา

อาจารย์ หมายถึง ข้าราชการครูของวิทยาลัยครูที่ทำหน้าที่สอน นิเทศการสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ วิจัย เป็นที่ปรึกษากิจการกรมเสริมหลักสูตร ให้บริการชุมชนและสังคมและทำหน้าที่พิเศษอื่น ๆ

บทบาท หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นได้รับการแสดงออกนั้นย่อมผูกพันอยู่กับความคิดเห็นของผู้ดำรงตำแหน่งเอง และความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น

ความรับผิดชอบ หมายถึง งานและภาระหน้าที่ของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ซึ่งคน ๆ นั้นอาจมีงานและภาระหน้าที่หลายอย่างได้

การสอน หมายถึงการดำเนินการในเรื่อง การศึกษาหลักสูตรก่อนสอน วางแผนการสอน เตรียมการสอน ทำการสอนตามลำดับขั้นที่เตรียมไว้ มอบหมายงานให้นักศึกษาไปค้นคว้า ตรวจสอบของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ แจงผลการทำงานของนักศึกษาให้นักศึกษาทราบ ประเมินผลการเรียนการสอนทุกครั้งการสอน ประเมินผลการเรียนของนักศึกษาตามกำหนดของฝ่ายวิชาการ วิเคราะห์ และประเมินผลการสอนของตนเอง รับฟังข้อคิดเห็นของนักศึกษาด้วยความสนใจ ติดตามความรู้ใหม่หรือผลงานทางวิชาการ นำเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ จัดหาวัสดุและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับวิชาที่สอน

การนิเทศการสอน หมายถึงพฤติกรรมของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้ การประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและหลักการของการฝึกสอน วางแผนและวางโครงการนิเทศการสอน แนะนำการทำโครงการสอนและบันทึกการสอนแก่นักศึกษา ให้คำปรึกษาปัญหาการสอน การเตรียมบทเรียนแก่นักศึกษา สำนึกการสอน เยี่ยมและสังเกตการสอนของนักศึกษา ประชุมปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์นิเทศก์คนอื่น ๆ และครูพี่เลี้ยง เยี่ยมชั้นและสังเกตการสอนของอาจารย์ด้วยกัน แนะนำอาจารย์และนักศึกษาให้ทราบแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งขอพรองและแนะนำวิธีการแก้ไข การปฏิบัติงานให้แก่นักศึกษาฝึกสอนร่วมสัมมนากับนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการฝึกสอนร่วม วางโครงการและเข้าร่วมประชุมนิเทศและปัจฉิมนิเทศนักศึกษา

การค้นคว้าวิจัย หมายถึงพฤติกรรมของอาจารย์เกี่ยวกับ การศึกษาผลงานทางค่านวิชาการศึกษาและงานวิจัยของคนอื่นหรือสถาบันอื่น ทำการวิจัยด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในโครงการวิจัยของวิทยาลัยหรือของสถาบันอื่นเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลต่าง ๆ นำผลการค้นคว้าและผลการวิจัยมาปรับปรุงงานค่านต่าง ๆ เผยแพร่ผลงานวิจัยต่าง ๆ เขียนตำราหรือเอกสารประกอบการเรียน ผลิตเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอนใหม่ ๆ

การเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ หมายถึงพฤติกรรมของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาในเรื่องหลักสูตรและแผนการเรียน ตรวจสอบและอนุญาตการลงทะเบียนวิชาเรียนของนักศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบติดตามผลการเรียนและแจ้งผลการเรียนให้นักศึกษาและผู้ปกครองทราบ ติดตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมทางวิชาการ

การเป็นที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึงพฤติกรรมของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร ร่วมดำเนินการหรือวางโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่นักศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร รับผิดชอบและเข้าร่วมการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประเมินผลการจัดกิจกรรมร่วมกับนักศึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

การให้บริการแก่ชุมชนและสังคม หมายถึงพฤติกรรมของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนบทความทางวิชาการ เผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ แสดงปาฐกถาและร่วมอภิปรายทางวิชาการ เป็นวิทยากรในการประชุมสัมมนาภายในสถาบันหรือภายนอกสถาบัน ร่วมให้การอบรมแก่ครูประจำการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ให้การร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานทางวิชาการแก่สถาบันอื่น ๆ ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่วิชาการทางวิทยุหรือโทรทัศน์

หน้าที่พิเศษอื่น ๆ หมายถึงพฤติกรรมของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับงานต่อไปนี้ งานธุรการ งานเงิน งานแผนงานและการประเมินผล งานพัสดุ งานทะเบียนและวัดผล งานห้องสมุด งานโสตทัศนศึกษา งานแนะแนว งานสวัสดิการ งานอาคารสถานที่ งานอนามัยและสุขภาพ และงานบริการการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้แก่มุขมนตรีในการวางแผนทางและวางแผนพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานในกลุ่มวิทยาลัยภูมิภาคให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
2. ช่วยให้อาจารย์ในวิทยาลัยครู เข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองมากยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่ปรากฏในบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่มที่ปฏิบัติงานในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 ของวิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
  - ก. กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่อาจารย์ทุกคนที่ปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งบริหารระดับต่าง ๆ คือ อธิการ รองอธิการ หัวหน้าสำนักงานอธิการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าภาควิชา
  - ข. กลุ่มอาจารย์ ได้แก่อาจารย์ทุกคนที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยครูในภาคใต้ทั้ง 5 แห่งคังกลาว
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check List) และแบบเกณฑ์ประเมินค่า (Rating Scale) แบบสอบถามคังกลาวผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากตำราเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและปรึกษากับผู้มีประสบการณ์ทางด้านการฝึกหัดครู โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว

นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและอาจารย์จากวิทยาลัยครูที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อตรวจสอบดูว่าเมื่อนำแบบสอบถามนี้ไปใช้จริงผู้ตอบจะประสบกับปัญหาในการตอบอย่างไรบ้าง เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้วก็นำมาปรับปรุงแก้ไขโดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ขอคำถามมีความสมบูรณ์มากที่สุด จากนั้นจึงนำไปใช้กับประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยต่อไป 005353

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือแนะนำตัวจากหัวหน้าแผนกวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมกับแบบสอบถามไปยังวิทยาลัยครูทั้ง 5 แห่ง คือ วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี และมอบให้อาจารย์ในวิทยาลัยครูนั้นเป็นตัวแทนในการแจกและการรวบรวมแบบสอบถาม โดยนัดวันไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติคือหาค่าร้อยละ (Percent) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำมาเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

การเสนอข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ จะได้ทำการเสนอเป็นนัยต่าง ๆ รวม 5 บทด้วยกันคือ

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย คำนิยามหรือคำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

- บทที่ 2 กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้
- บทที่ 3 เสนอวิธีการดำเนินการวิจัยโดยละเอียด โดยกล่าวถึง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 4 กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
- บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย